

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciskanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pos. UJU plačuje list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davček posebej. Pošt. šte. rač. 11.197. Telefon 3112.

Gmotni po ožaj rode- žels ega učitelstva.*

V času, ko se kujejo zakoni s katerimi se nam odmerja naš kruh morda za daljšo dobo bi bilo pač umestno in zelo potrebno, da se oglašimo i mi, ki nam je naloženo najtežje delo v našem poklicu z največjim trpljenjem in odrekanjem — mi — podeželsko učiteljstvo.

Zakaj ta povdarek. Res, da ni razlike med učiteljstvom ne po študiju, ne v organizaciji; v teh dveh točkah smo enaki. Vsi smo usposobljeni za isto delo vsi smo tudi enakovredni člani stanovske organizacije — v tej celo steber — toda vključ vsemu smo mi podeželani nekaki pastorki našega stanu.

Mislím namreč na te razne razrede, po katerih se nam odmerjajo draginjske doklade in stanarine. Pretehtajmo razloge, ki upravičujejo, da prejema učitelj na deželi nižjo draginjsko doklado kot njegov enako stari tovariš v mestu! Edini stvarni razlog je ta, da je določeno šablonsko »v tem kraju pripada ta draginjska doklada, v tem pa ta«. In nihče ne smatra za potrebno pretehtati in ugotoviti kakšna je dejanska razlika v življenjskih potrebah. Če bi ugotovili to, bi se pokazalo ravno nasprotno.

Predvsem podčrtam dejstvo da so naši prejemki skrajno pičli v splošnem. Pribijem pa tudi, da se danes na deželi ne živi niti za eno paro ceneje in ne lažje kot v mestu, ampak nasprotno, ker ni niti prilike postranskega zaslužka. In čim oddaljenejši je službeni kraj tem dražje živiš. Samo par primer:

a) Hrana:

Vse življenske potrebščine: meso, mast, olje, riž sladkor, celo krompir in fižol je v zadnji gorski vasi po isti ceni kot v Ljubljani, Celju ali Mariboru — samo še kvalitativno slabše vsako zase nekatere stvari pa so celo dražje. Abonirana hrana je precej dražja in slabša po deželi kot v mestu. Do čim dobiš n. pr. v Celju dobro abonirano kosilo za 7-50 Din s kruhom, ga plačuje učiteljstvo po (deželni) vseh po 10 Din brez kruha, pač pa z večjim refrenom: »vsak dan krompir, vsak dan krompir, od nedelje do nedelje!«

b) Obleka:

Mar porabimo iste na deželi po umazanih, neprimernih šolskih lokalih manj kot v mestu? In kje si bolj izpostavljen kritiki? Preprosto ljudstvo, preprost otrok sodi še bolj po obleki kot v mestu in nikoli ne boš nikjer tako hitro izgubil ugleda zaradi svoje zunanosti kot ravno na deželi. Čevljev po trga podeželski učitelj ravno še enkrat toliko zaradi slabih in dolgih poti.

* Poročilo Litijskega učiteljskega društva.

c) Stanovanje:

Poglejmo še to! Ljudem na deželi ne pride niti na um, da bi pokazali učitelju ali učiteljici kadar išče ta stanovanje, kaj drugega kot podstrešno luknjo, ki največkrat ne zasluži imena sobica. Poznam slučaje, ko stoji cela nadstropja parketiranih sob prazna, učiteljstvo pa se stiska v podstrešju. Zakaj? »Te sobe so za kakega boljšega gosta.« To se pravi, kdor jih lahko plača. Vsak že v naprej ve da učitelj ali učiteljica težko plača preko 100 Din mesečno za prazno sobo.* Da bi dobila učiteljica sobo ali recimo stanovanje s kuhinjo, na kar bi imela pač kot človek pravico, to bi se smatralo za neumnost. Če pa se slučajno kateri posreči, da dobi stanovanje, ni prav nič ceneje kot v Ljubljani.

d) Zdravje in bolezen:

Če zbolí tovariš v mestu, ga odpelje, če ni drugače — rešilni voz v bolnico, in ga ne stane nič. Isti slučaj obolenja stane podeželskega učitelja par sto dinarjev: zdravnik, katera moraš poklicati, voz do kolodvora itd. V najslabšem slučaju pa zdravnika niti ne

* V mestu je soba od 500 do 800 Din, stanovanje od 800 do 1500 Din mesečno.

upaš klicati — ker imaš prazen žep! Vsak slučaj bolezní stane na deželi gotovo 100% več kot v mestu ko je vse pri rokah.

e) Izobrazba:

Ako nečeš izostati vsaj za dnevne novice in tok časa, naročiš si vsaj dva mesečnika, to je 50 Din mesečno. Najdejo te pa še vsi založniki, ki vedo, da trpiš duševno lakoto tam za gorami in ti delajo skomine po lepem čtvu. V časopisu je objavljen koncertni in gledališki program. Vse le za skomine. Kje imaš denar, da bi ga trosil še za knjige, koncerte, gledališča. Za vstopnino bi še, ali pot do tja, prenočišče itd.

Ali je čudno, če se poraja misel — glej tovariš v mestu ima vse to na razpolago, kar bi mene stalo X Din.

Vse to so razlogi, da je upravičeno zahtevati enake draginjske doklade za vse učiteljstvo, ker je že zdavnaj minul čas, ko je bilo življenje na deželi ceneje kot v mestu.

Za izredna odročna službena mesta, kjer imajo službojuči res izredno drage življenske razmere vsled oddaljenosti, pa naj se nakazujejo posebne doklade.

Ako se že morajo odreči vsem ugodnostim, naj imajo vsaj za to primerno doklado.

D. Pokojnine.

22. Pokojnina znaša po dovršeni službeni dobi 100% zadnjih celokupnih prejemkov.

23. Pokojnina se izenačuje in se zvišajo avtomatsko če se zvišajo prejemki aktivnih nameščenecv.

24. Ako je bil nameščenec upokojen po najmanj 20 letih efektivne službe, je njegov zasebni zaslužek ali dohodek iz premoženja brez pravnega pomena za izmero pokojnina.

25. Pokojnina se izplačuje v polni izmeri tudi v inozemstvu, ako obstoja v tem oziru reciprociteta z dotično državo.

26. Vsi državni upokojenci, ki imajo zakonito pravico do pokojnina, se po službeni dobi in po položaju, ki so ga imeli v aktivni službi, prevedejo na prejemke novega zakona.

27. Ako je bil nameščenec vsled bolezní več kakor eno leto odsoten od službe, se začasno upokoji, trajna upokojitev pa sledi, ako se delazmožnost ne povrne v teku naslednjih petih letih, ali če je bolni nameščenec dosegel 60. leto starosti.

Prednjo spomenico je Zveza predložila vsem odločujočim činiteljem s prošnjo, naj v njej vsebovana načela upoštevajo pri končni redakciji novega uradniškega zakona.

Načela službene pragmatike.

Dne 17. marca je odbor Zveze sklenil, da se kot skupno načelno stališče vseh v Zvezi državnih nameščenecv za Slovenijo v Ljubljani organiziranih strokovnih društev odobri naslednja načela:

A. Splošno.

1. Službena doba znašaj od 30 do 35 let, oziraje se pri tem na izobrazbo in napornost službe.
2. Pravica do pokojnina se pridobi najkasneje po pretku 10 let efektivne službe.
3. V službi onemoglemu nameščenecu se prišteje 10 let za odmero pokojnina.
4. Reaktivacija na nižji položaj ni dopustna.
5. Dobro kvalificiranim služiteljem naj se nudi možnost, da napredujejo v skupino zvančnikov, zvančnikom pa v skupino nižjih uradnikov.
6. Ocena naj se glasi: odlično, dobro, povoljno, slabo.
7. Strokovni izpiti naj se načeloma polagajo na sedežih banovinskih uprav.
8. Sistemizirana mesta naj se ne zasedajo z dnevičarji.
9. Ob novi prevedbi naj se izravnavajo vzgor neenakosti in zapostavljenja iz prevedbe iz 1923. leta.

B. Prejemki.

10. Prejemki državnih nameščenecv so sestavljeni iz osnovne in položajne plače ter stanarine. Draginjske doklade odpadejo, sedanje draginjske razmere pa se upoštevajo pri odmeri plače in zlasti stanarine.

C. Ugodnosti.

11. V prvi razred stanarine naj se uvrsti tudi mesto Maribor in Murska Sobota.
12. Omožene državne nameščenke dobivajo polne prejemke.
13. Po smrti aktivnega ali upokojenega državnega nameščenca se izplača svojem ali oskrbovateljem brez formalnosti in omejitve posmrtnina v znesku polnih trimesečnih prejemkov.
14. Zadnji aktivni prejemki gredo do konca onega meseca, v katerem je dobila pristojna blagajna nalog za izplačilo pokojnina.
15. Nameščenec ali upokojenec ni dolžan povrniti prejemkov, ki so se mu brez njegove krivde pomotoma izplačali.
16. V mestih, kjer je večja draginja živil in stanarin, naj se iz javnih sredstev podpirajo nabavljajalne in stanovanjske zadruge.
17. Predujmi na plače naj se zopet uvedejo.
18. Državnim nameščenecem in upokojencem gre na državnih prometnih napravah 50% popusta na vozni cenah brez omejitve, rodbinam nameščenecv in upokojencv pa isti popust 12krat na leto.
19. Nameščenecem in upokojencem ter njihovim rodbinam gre brezplačno oskrba v vseh javnih bolnicah; kjer so različni oskrbovalni razredi, gre uradnikom II. razred.
20. Zdravniška izpričevala ki jih rabi državni nameščenec po tem zakonu, so takse prosta; izdajajo jih državni (banovinski) zdravniki brez pravice do honorarja.
21. Nižji nameščenci naj dobijo za izvrševalno službo brezplačno službeno obleko.

Prva seja banovinskega šolskega odbora Dravske banovine.

Ze v eni zadnjih številkih smo začrtali naš logo, ki jo je dal banovinskemu šolskemu odboru novi zakon o narodnih šolah.

Dne 20. marca 1930. je imel banovinski šolski odbor prvo sejo.

Predsednik, podban g. dr. Pirkmajer je očrtal nalogo banovinskega šolskega odbora z ozirom na splošno upravo, šef za narodno šolstvo g. dr. Kotnik je pa očrtal posle banovinskega šolskega odbora z ozirom na novi zakon o narodnih šolah.

Odnosi banovinskega šolskega odbora z ozirom na srednje šolstvo so le splošnega značaja in ne tangirajo proračunov za srednje šole.

Ožji odbor.

Izvoljen je bil sledeči ožji odbor: Predsednik pomočnik bana gosp. Otmar Pirkmajer, njegov namestnik načelnik prosvetnega oddelka g. dr. Dragotin Lončar, referent šef odseka za osnovni pouk g. dr. Fr. Kotnik, člani pa so gg.: ravnatelj državnega moškega učiteljskega v Ljubljani Anton Dokler, inž. Viktor Skabrne in posestnik Anton Štrukelj.

V delokrog ožjega odbora spadajo sledeči posli:

- Šolski proračuni.
- Nadzor o pravilnem opravljanju šolskega premoženja, fondov ter predlogi banu.
- Snovanje, spajanje in razdelitev šolskih občin in delitev premoženja.

LISTEK

Tretje leto Mladinske Maticice.

Mladinska Matica pripravlja svoje tretje publikacije. To se pravi, da ima že pripravljene za tisk in čaka samo še končnega rezultata subskribcije, da bo mogoče določiti naklado. Oglejmo si malo te štiri sveže poganke, ki jih je pognalo letos to mlado literarno podjetje naše organizacije.

»Kresnice« bodo letos ne samo obsežnejše od lanskih, ampak tudi pestrejšje v čtvu in ilustracijah. Iz njihove bogate vsebine velja posebno omeniti poučni članek o našem dolenskem romarju Janezu Trdini za stoletnico njegovega rojstva. Trdina je bil eden tistih redkih pisateljev, ki so pisali iz naroda za narod. Po pravici ga prištevamo k našim največjim narodnim pripovednikom. Trdinov samonikli, krepki slog je močno vplival tudi na Cankarja in je tako posredno in neposredno silno obogatil naš jezik. Kljub vsemu temu je ostal Trdina skoro pozabljen ter je prav, da ga spozna mladina vsaj ob njegovem jubileju rojstva. Iz njegovih »Bajk in povesti o Gorjancih« prineso »Kresnice« eno najkrajših, pa nemara najlepših, da bodo naši mladi naročniki vsaj malo spoznali izredno moč in lepoto Trdinove večno sveže besede. Naše deklice bo dalje zanimal prijetno kramljajoč sestavek inž. C. Jegliča o negovanju nageljnov, našemu narodu že od nekdanj najljubših cvetov, s katerimi je prepletal mnogotere pesmi in ornamente. Zelo privlačen tudi za odrasle čitatelje bo sestavek, ki razlaga na lahko razumljiv način in s pomočjo nazornih slik posnetek in predvanje zvočnega filma. Da bo poleg literarnih prispevkov (Milčinski, Meško, Gaspari i. dr.) tudi pester mozaik poučnega in zabavnega

drobiža in nova naloga za nagrado, tega niti nima sicer precej zgodovinskih del, ki obravnavajo to žalostno poglavje še obširneje in bolj učeno kakor ta Erjavčeva knjižica, pa baš to je tista ovira, ki ne dovoli priprostemu bralcu, da bi se s pridom razgledal na našo preteklost. Kdor pa preteklosti ne pozna, ne zna in ne more ceniti sedanjih prilik tako, kakor je to potrebno. Erjavčev je zgoštil obširno zgodovinsko snov na najporrednejšo mero in izločil iz nje vse, kar ni bistvenega. To kar nam podaja v svoji knjižici, je najčistejši destilat slovenske preteklosti z aromo priljudnega pripovedovanja, ki ni nikjer suhoparno in nikjer vsiljivo. Knjige ne bo prebrali rad samo otrok, ampak tudi odrasli ter bo služila kot izvrsten učni pripomoček tudi učitelju kakor so bili to Skuljevi »Sadjarčiči«.

Četrta knjižica, namenjena najmlajšim, bo prinesla prevod najlepših Grimmovih pravljic, teh večno svežih biserov svetovne mladinske književnosti. Da jim bodo dale Gasparijeve ilustracije še posebno prikupno obeležje, o tem je lahko vsakdo prepričan, kdor ve, kako zna to napraviti mojster Maksim. S prevodom je sicer res ponavadi tako, da le redkokdaj uspe v tujem okolju. Mladinska Matica se je tega zavedala in razpisala lepo nagrado za primerno domače delo, ki ga pa žal ni dobila. Zato je morala seči po prevodu. Da si je izbrala v to baš Grimmove pravljice, ki smo jih tudi mi svojčas s pridom prebirali, čeprav slabo ponašene, je storila najboljšje, kar je mogla storiti. Prevod je oskrbel Julij Slapšak in kdo ne pozna njegovih prijetno kramljajočih spisov »Mišjakovega Julčeka«! Ti so nam porok, da dobijo naši malčki v Grimmovih pravljicah čtvjo, ki bo dihala svežo domačnost kakor dotlej je malokateri prevod v mladinskem slovstvu.

Tako torej: Knjige so pripravljene in obetajo lepo darilo naši mladini. Mladinska Matica bo tudi letos v polni meri izpolnila

svoje poslanstvo. Za borih 10 Din bo nudila svojim naročnikom zares izbranega čtiva, ki se ga bo vsakdo vzradostil. Njena drobna in prikupna knjižnica se bo obogatila s štirimi novimi deli trajne vrednosti in se približala prvemu tučatu njenih izdaj, ki hranijo v sebi že lepo duhovno premoženje. Za naše majhne prilike je to bogastvo, na katerega smemo biti po pravici ponosni.

Kdo je ta »smemo«? — V prvi vrsti slovensko učiteljstvo, ki je s svojo požrtvovalno agitacijo omogočilo realizacijo te plemenite zamisli. Ali mu more ob tem še kdo očitati kulturno revščino? V Matičnih publikacijah imamo argument, ki bi do kraja osmešil tako sodbo! Zato je dolžnost vsakega tovariša in tovarišice, da tega dragocenega argumenta ne da ven iz rok, da skuša vsaj obdržati dosežane število naročnikov, ako ga ne še dvigniti! »Naš rod« ne sme biti pri tem nikaka ovira. Iz dosežanih naročil mnogih šol je razvidno, da to tudi ni, ker je na njih število matičnih naročnikov celo znatno naraslo. Res so trdi časi za marsikaterega očeta in mater. Toda z dobro voljo bo le redki tisti, ki bi ne mogli svojemu otroku privoščiti lista in publikacij, to je borih 20 Din na leto. Treba mu je le dopovedati, kako visoko se obrestuje ta materialna glavčina. Tako so storili tisti tovariši in tovarišice, ki letos niso umanjkali z naročili matičnih knjig. Tako naj store še drugi! Ni zadosti, da vprašaš otroka, ali bo prinesel naročnino in da mirno kvitiraš njegov izgovor. Tvoja prava požrtvovalnost prične šele tam, ko je treba reči dobro in prepričevalno besedo roditeljem. Šele potem, če to ne za leže, si pred lastno vestjo prost očitka, da nisi storil svoje dolžnosti.

Zadnji dnevi teko, ne zamudi jih!